

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

1999 оны 1 дүгээр сарын 21-
ний өдөр

Улаанбаатар хот

ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын агаарын зайд иргэний агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх, нисэхийн аюулгүй ажиллагаа болон аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Иргэний нисэхийн тухай хууль тогтоомж

2.1.Иргэний нисэхийн тухай хууль тогтоомж нь Үндсэн хууль, энэ хууль, тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ. [Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын конвенцийг нэмж оруулах](#)

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл.Хуулийн нэр томъёо

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог дараахь утгаар ойлгоно:

3.1.1."агаарын зам" гэж агаарын хөлгийн нислэгийг аюулгүйгээр гүйцэтгэхэд зориулагдсан өндөр ба өргөнөөр хязгаарлагдсан агаарын зай;

3.1.2."агаарын навигаци" гэж агаарын хөлгийн байршил, хөдөлгөөнийг тодорхойлох, удирдан чиглүүлэхтэй холбогдсон үйл ажиллагааны цогцолбор; ["Агаарын навигаци" гэсэн дээрх тодорхойлолт Чикагогийн конвенцийн шаардлагад нийцдэггүй тул "агаарын навигацийн үйлчилгээ" гэж агаарын хөлгийг нислэгийн бүх үе шатанд нислэгийн хөдөлгөөний зохицуулалт, нисэхийн холбоо, нислэгийн хөдөлгөөний ажиглалт, цаг уур, эрэн хайх болон нисэхийн мэдээллийн үйлчилгээгээр хангах цогц үйл ажиллагаа" гэж залруулах шаардлагатай.](#)

3.1.3."агаарын хаалга" гэж улсын хилийг агаарын замаар нэвтрэх газар зүйн байрлал;

3.1.4."агаарын хөлөг" гэж агаарын өгсөх урсгалын нөлөөллөөр бус, өөрөө агаартай харилцан үйлчилсний хүчинд агаарт тогтож, хөдөлгөөн хийж чадах аливаа төхөөрөмж;

3.1.5."агаарын хөлгийн дарга" гэж агаарын хөлгийн удирдлагыг гүйцэтгэж, нислэгийн аюулгүй ажиллагааг биечлэн хариуцаж байгаа нисэгч; [Дээрх тодорхойлолт Чикагогийн конвенцийн шаардлагад нийцдэггүй тул "агаарын хөлгийн дарга" гэж](#)

агаарын хөлгөөр үйл ажиллагаа эрхлэгчийн томилсон, тухайн агаарын хөлгийн үйл ажиллагаа, нислэгийн аюулгүй байдлыг хариуцсан нисэгч” [гэж залруулах шаардлагатай](#).

3.1.6.”аэродром” гэж агаарын хөлгийг байрлуулах, хөөргөх, буулгах, явгалахад зориулж тусгайлан тоногдсон газар болон усан гадаргуу;

3.1.7.”аэродром орчмын аюулгүйн бүс” гэж аэродромыг байгуулахдаа нислэгийн аюулгүй ажиллагааг хангах зайлшгүй шаардлагыг үндэслэн тогтоосон тодорхой хэмжээний хуурай газар, усан гадаргуу, орон зай;

3.1.8.”аюултай ачаа” гэж агаараар тээвэрлэх үед өөрийн шинж чанараараа иргэдийн эрүүл мэнд, эд хөрөнгө болон нислэгийн аюулгүй ажиллагаанд үлэмж хор хүргэж болох биет зүйл болон бодис; [Дээрх тодорхойлолт Чикагогийн конвенцийн шаардлагад нийцдэггүй тул “аюултай бараа” гэж агаараар тээвэрлэхэд хүний эрүүл мэнд, аюулгүй байдал, эд хөрөнгө, эсхүл хүрээлэн буй орчинд эрсдэл учруулж болох, Чикагогийн конвенцийн Хавсралт 18-ын Аюултай барааг агаараар аюулгүй тээвэрлэх техникийн зааварчилгаанд заасан, эсхүл ангилсан эд зүйлс, бодис” гэж залруулах шаардлагатай](#);

3.1.9.”улсын агаарын хөлөг” гэж цэрэг, цагдаа, хил хамгаалах, гаалийн болон төрийн бусад чиг үүргийг хэрэгжүүлэх байгууллагын агаарын хөлөг

3.1.10.”иргэний агаарын хөлөг” гэж улсын агаарын хөлгөөс бусад бүх төрлийн агаарын хөлөг;

3.1.11.”Монгол Улсын агаарын зай” гэж Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээс дээшхи хийн мандлын агаарын давхрагын орон зай; [\(Дээрх тодорхойлолт нь Агаарын зайг нисэхэд ашиглах тухай хуульд орсон тул хасах. Энэ нь Улсын агаарын хилийг тодорхойлох тодорхойлолт бөгөөд дэлхийд 100 км зай гэж тодорхой заадаг тул Монгол Улсын хуулиудад засах шаардлагатай бөгөөд Иргэний нисэхийн тухай хуульд “нислэг үйлдэх агаарын зай” /navigable airspace-г тодорхойлох ёстой тул “агаарын зай” гэж Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээгүүр агаарын хөлөг хөөрөлт, буултыг аюулгүй гүйцэтгэхэд шаардлагатай орон зайг багтаасан, нислэгийн нам өндрөөс хяналттай агаарын зайн дээд хязгаар хүртэлх нислэг үйлдэх агаарын зай” гэж залруулах шаардлагатай \(Kármán line - \[https://en.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1rm%C3%A1n_line\]\(https://en.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1rm%C3%A1n_line\)\);](#)

3.1.12.”нислэг” гэж агаараас хүнд агаарын хөлгийн хувьд хөөрөх зорилгоор зогсоолоос хөдлөхөөс эхлэн газарт эргэн бууж хөдөлгөөнөө бүрэн зогсоох хүртэлх; агаараас хөнгөн агаарын хөлгийн хувьд газрын гадаргуугаас хөөрөхөөс эхлэн газардах хүртэлх үйл ажиллагаа;

3.1.13.”нисэхийн аюулгүй ажиллагаа” гэж нислэгийн үйл ажиллагаа болон түүнд хамаарах бусад үйл ажиллагааг хүний эрүүл мэнд, амь нас, эд хөрөнгөд хохирол учруулахгүйгээр гүйцэтгэх нөхцөл байдал болон чадварыг; [“нислэгийн аюулгүй байдал” гэж нислэгийн үйл ажиллагааг хүний амь нас, эрүүл мэнд болон эд хөрөнгөд хохирол учруулах эрсдэлгүй гүйцэтгэх нөхцөл болон чадвар” гэж залруулах шаардлагатай](#).

3.1.14.”нислэгийн Мах-ын тоо” гэж агаарын бодит хурдыг дууны хурдад харьцуулсан харьцаа;

3.1.15. ”нислэгт тэнцэх чадвар” гэж агаарын хөлөг, түүний эд ангиуд нь тэдгээрт тавих аюулгүй ажиллагааны шаардлагад нийцэж байгаа байдал;

3.1.16."нисэх" гэж агаарын хөлөг болон түүнд хамаарах бүтээгдэхүүнийг зохион бүтээх, үйлдвэрлэх, тэдгээрээр үйл ажиллагаа эрхлэх цогцолбор ойлголт; [Ийм тодорхойлолт шаардлагагүй](#)

3.1.17."нисэхийн аюулгүй байдал" гэж нисэхийг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалахтай холбогдсон цогцолбор арга хэмжээ; "аюулгүйн хамгаалалт" гэж Чикагогийн конвенцийн Хавсралт 17-д тодорхойлсны дагуу агаарын тээврийн нислэгийн үйл ажиллагааг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах цогц арга хэмжээ гэж залруулах шаардлагатай.

3.1.18."нисэх буудал" гэж аэродром, агаарын тээврийн үйлчилгээний барилга, байгууламжийн цогцолбор;

3.1.19."нисэхийн бичиг баримт" гэж энэ хууль болон түүнд нийцүүлэн гаргасан дүрэм, журмын дагуу нисэхэд хамаарах үйл ажиллагаа (хуулийн этгээд, аэродром, агаарын хөлөг, түүнд хамаарах бүтээгдэхүүн болон тэдгээрийн үйлдвэрлэл, нисэхэд холбоотой бусад үйлчилгээ)-нд иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас олгосон гэрчилгээ, үнэмлэх, зөвшөөрөл болон бусад бичиг баримт;

3.1.20."олон улсын нислэг" гэж хоёр буюу түүнээс дээш улсын агаарын зайд үйлдэх нислэг; [эсхүл гэж засах](#)

3.1.21."шинжлэн шалгах" гэж гарч болзошгүй нислэг-техникийн хэргээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор мэдээлэл цуглуулах, дүгнэлт хийх, түүнчлэн гарсан хэргийн шалтгааныг тогтоон аюулгүй байдлын зөвлөмж бэлтгэх үйл ажиллагаа; [\(safety\) Чикагогийн конвенцийн шаардлагын дагуу агаарын хөлгийн осол, зөрчил гэж 28 хэсэгт засах шаардлагатай](#)

3.1.22."Чикагогийн конвенци" гэж Монгол Улс 1989 оны 9 дүгээр сарын 7-ны өдөр нэгдэн орсон Олон улсын иргэний нисэхийн тухай 1944 оны 12 дугаар сарын 7-ны өдөр Чикаго хотноо батлагдсан олон улсын конвенци болон түүний Хавсралтууд гэж тус тус ойлгоно. [найруулга засах](#)

3.1.23."агаарын тээвэрлэгч" гэж агаарын тээвэрлэгчийн гэрчилгээний үндсэн дээр агаарын хөлгөөр үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага;

3.1.24."агаарын тээвэрлэгчийн гэрчилгээ" гэж агаарын хөлгөөр арилжааны нислэгийн үйл ажиллагаа эрхэлж эрх олгож буй тусгай зөвшөөрөл; [Дээрх тодорхойлолт Чикагогийн конвенцийн шаардлагад нийцдэггүй тул "агаарын тээвэрлэгчийн гэрчилгээ" гэж агаарын тээврийн үйл ажиллагаа эрхлэхээр Монгол Улсын иргэнд иргэний нисэхийн дүрмийн дагуу Даргын олгосон баримт бичиг" гэж залруулах шаардлагатай.](#)

3.1.25."нисэх баг" гэж нислэгийн хугацаанд агаарын хөлгийн аюулгүй ажиллагааг хангах хариуцлага хүлээсэн, хүчин төгөлдөр мэргэжлийн үнэмлэхтэй агаарын хөлгийн багийн гишүүд; [Дээрх тодорхойлолт Чикагогийн конвенцийн шаардлагад нийцдэггүй тул "нисэх баг" гэж нислэгийн хугацаанд агаарын хөлөгт нисэгч, эсхүл нисэх-инженерийн үүрэг гүйцэтгэхээр үйл ажиллагаа эрхлэгчийн томилсон этгээд" гэж залруулах шаардлагатай.](#)

3.1.26."агаарын хөлгийн зорчигч" гэж агаарын хөлгөөр зорчихоор агаарын тээвэрлэгчтэй гэрээ байгуулсан этгээд. [Дээрх тодорхойлолт Чикагогийн конвенцийн шаардлагад нийцдэггүй тул "зорчигч" гэж агаарын хөлөгт зорчиж байгаа, багийн гишүүдээс бусад этгээд" гэж залруулах шаардлагатай.](#)

4 дүгээр зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

4.1.Энэ хууль нь Монгол Улсын агаарын зайд нислэг үйлдэхтэй холбогдсон дараахь үйл ажиллагааг зохицуулна:

4.1.1.өмчийн төрөл, хэлбэр харгалзахгүйгээр Монгол Улсын иргэний нисэхийн бүх үйл ажиллагаа;

4.1.2.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт байрлаж байгаа **буюу** тус улсын агаарын зайд нислэг үйлдэж байгаа иргэний агаарын бүх хөлгийн үйл ажиллагаа; [эсхүл гэж засах](#)

4.1.3.**гадаад улсын хуульд өөрөөр заагаагүй бол** тухайн улсын нутаг дэвсгэрт байрлаж байгаа Монгол Улсын иргэний агаарын хөлгийн үйл ажиллагаа. [Олон улсын конвенцид өөрөөр заагаагүй бол гэж өөрчлөх](#)

4.1.4.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол тус улсын агаарын зайд нислэг үйлдэж байгаа гадаад улсын агаарын хөлгийн үйл ажиллагаа.

4.2.Энэ хууль нь улсын агаарын хөлгийн нислэгийн хөдөлгөөн болон **улсын агаарын хөлгөөр арилжааны нислэг үйлдэх бүх үйл ажиллагааг зохицуулна.**

4.3.Энэ хуулийн 4.2 дахь хэсэг **байлдааны үүргийн нислэгийн хөдөлгөөнд хамаарахгүй.** [тодорхойгүй заалт](#)

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙГ ТӨРӨӨС ЗОХИЦУУЛАХ

5 дугаар зүйл.Улсын Их Хурлын бүрэн эрх

5.1.Улсын Их Хурал иргэний нисэхийн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.1.1.иргэний нисэхийн салбарыг хөгжүүлэх талаар төрөөс баримтлах бодлогыг тодорхойлох;

5.1.2.иргэний нисэхийн тухай хууль тогтоомжийг батлах, хэрэгжилтэд нь хяналт тавих;

5.1.3.иргэний нисэхийн асуудлаарх олон улсын гэрээнд Монгол Улс нэгдэн орох, гарах асуудлыг шийдвэрлэх;

5.1.4.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

6 дугаар зүйл.Засгийн газрын бүрэн эрх

6.1.Засгийн газар иргэний нисэхийн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

6.1.1.иргэний нисэхийн салбарыг хөгжүүлэх талаарх төрийн бодлого, иргэний нисэхийн тухай хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;

6.1.2.иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний санал болгосноор иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дарга **болон Нисэхийн аюулгүй ажиллагааны хяналтын Улсын ерөнхий байцаагчийг** томилох, иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дүрмийг батлах; [Дарга нь улсын ерөнхий байцаагч байх шаардлагатай байдаг тул “болон”-г “бөгөөд” болгох \(safety + security\)](#)

6.1.3./Энэ заалтыг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/

- 6.1.4.Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үндэсний хөтөлбөрийг батлах;
- 6.1.5./Энэ заалтыг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/
- 6.1.6./Энэ заалтыг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/

7 дугаар зүйл.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх

7.1.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1.иргэний нисэхэд хамаарах асуудлыг зохицуулан удирдах, салбарын хөгжлийн бодлогыг боловсруулж хэрэгжүүлэх;

7.1.2./Энэ заалтыг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/

7.1.3.Монгол Улсын агаарын зайд иргэний нисэхийн зориулалтаар ашиглах агаарын зам, агаарын хаалгыг тогтоох, олон улсын нислэгийн чиглэлийг нээх, хаах;

7.1.4.олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийн хүрээнд нисэхийн аюулгүй ажиллагааг хангуулах арга хэмжээ авах;

7.1.5./Энэ заалтыг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/

7.1.6./Энэ заалтыг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/

7.1.7.иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын зохион байгуулалтын бүтцийг батлах;

7.1.8.Иргэний нисэхийн багц дүрмийг батлах;

7.1.9.иргэний нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох журмыг батлах; [ИНД-ээр зохицуулдаг үйл ажиллагаа](#)

7.1.10.энэ хуулийн 8.3-т заасан дүрэмт хувцасны загвар батлах.

7.1.11.иргэний нисэхийн салбарт олон улсын нислэг үйлдэх агаарын тээвэрлэгчийг тогтоох, нислэгийн шугамыг хуваарилах, агаарын тээвэрлэлтийн эрх олгох, тарифыг баталгаажуулах, агаарын хөлгийг хамтран эзэмших **буюу** түрээслэхтэй холбогдсон асуудлыг зохицуулах; [эсхүл гэж засах](#)

7.1.12.**нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийн Ерөнхий шинжээч /цаашид “Ерөнхий шинжээч” гэх/, шинжээчийг томилж чөлөөлөх, **Нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах албаны дүрмийг батлах; [Чикагогийн конвенцийн шаардлагын дагуу агаарын хөлгийн осол, зөрчил гэж 28 хэсэгт засах шаардлагатай](#)

7.2.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь энэ хуулийн **7.1.7, 7.1.8, 7.1.9, 7.1.10, 7.1.12**-т зааснаас бусад бүрэн эрхээ бүхэлд нь **буюу** заримыг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад шилжүүлж болно. ([төрийн бодлогын хэмжээнд шийдэх ёстой эрхээ шилжүүлж болохоор оруулсан нь буруу](#))

8 дугаар зүйл.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, түүний бүрэн эрх

8.1.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь Монгол Улсын иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд мэргэжлийн хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий **Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг** мөн. [Өнөөгийн ИНЕГ нь Агентлагын тухай хуулийг зөрчин үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа явуулж байгаа тул “Иргэний нисэхийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь иргэний](#)

нисэхийн нислэгийн аюулгүй байдлын хяналт, зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий Засгийн газрын тохируулагч агентлаг мөн” гэж өөрчлөх

8.2.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага үйл ажиллагаагаа иргэний нисэхийн аюулгүй ажиллагаа болон аюулгүй байдлыг хангуулахад чиглүүлнэ.

8.3.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын нислэгийн аюулгүй ажиллагааны хяналт хариуцсан байцаагч тусгай дүрэмт хувцас хэрэглэнэ.

8.4.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

8.4.1.Чикагогийн конвенцийн Хавсралтуудад нийцсэн аюулгүй ажиллагааны стандартыг боловсруулж, эрх бүхий байгууллагаар батлуулах буюу бүртгүүлэх, тэдгээрийн хэрэгжилтэд хяналт тавих; ([safety + security](#))

8.4.2./Энэ заалтыг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/

8.4.3.агаарын навигацийн төлбөртэй үйлчилгээтэй холбогдох асуудлыг эрхлэн шийдэх;

8.4.4.иргэний нисэхийн салбарт холбогдох мэдээлэл цуглуулах, бэлтгэх, солилцох, түгээх, түүнчлэн энэ талаар бусад этгээдтэй хамтран ажиллах;

8.4.5.иргэний нисэхийн үйлчилгээний орлогыг хууль тогтоомжийн хүрээнд нисэхийн аюулгүй ажиллагааг хангах үйл ажиллагаанд зориулан захиран зарцуулах; ([safety + security, Одоогийн хуулиар аюулгүй байдал тодорхойлогдсон АБХА-г санхүүжүүлэх нь хууль бус байна](#))

8.4.6.иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын шууд харъяа алба, байгууллагуудын зохион байгуулалтын бүтцийг батлах, иргэний нисэхийн бусад байгууллагын бүтэц, үйл ажиллагаанд мэргэжлийн хяналт тавих;

8.4.7.нислэг-техникийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгасан дүгнэлтийг үндэслэн цаашид осол, зөрчил давтагдахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах; [Чикагогийн конвенцийн шаардлагын дагуу агаарын хөлгийн осол, зөрчил гэж 28 хэсэгт засах шаардлагатай](#)

8.4.8.хуульд заасан бусад бүрэн эрх.

8.5.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь нисэхийн аюулгүй ажиллагаанд хамаарах бүрэн эрхийнхээ тодорхой хэсгийг Иргэний нисэхийн ерөнхий газрын ажилтан, томилогдсон байцаагч нарт гэрээний үндсэн дээр албан ёсоор шилжүүлэн гүйцэтгүүлж болно. Энэхүү гэрээнд ажилтны үүрэг, хариуцлагыг тодорхой тусгана. ([safety + security, ИНЕГ гэж 1 удаа орсон](#))

8.6.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь бэлэгдэлтэй байна.

8.7.Иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд тавих хяналтыг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын Нисэхийн аюулгүй ажиллагааны хяналт, зохицуулалтын алба бие даан хэрэгжүүлэх бөгөөд албаны дарга нь Улсын ерөнхий байцаагч байна. ([safety + security](#))

9 дүгээр зүйл.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын нислэгийн аюулгүй ажиллагааны хяналт хариуцсан байцаагчийн бүрэн эрх

9.1.Нислэгийн аюулгүй ажиллагааны хяналтын байцаагч нь дараахь бүрэн эрхтэй:

9.1.1.иргэний нисэхийн үйл ажиллагаатай холбогдолтой газруудад шалгалт хийх зорилгоор саадгүй нэвтрэх;

9.1.2.иргэний нисэхийн үйл ажиллагаатай холбогдол бүхий баримт бичгийн хувийг шаардан гаргуулж авах;

9.1.3.шаардлагатай тохиолдолд агаарын хөлгийг саатуулах;

9.1.4.шаардлагатай тохиолдолд аливаа этгээдийн иргэний нисэхийн бичиг баримтыг түр хураах.

10 дугаар зүйл.Нислэгийн хөдөлгөөнд үйлчлэх зориулалттай нэгдмэл системийн барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийг өмчлөх

10.1.Нислэгийн хөдөлгөөнд үйлчлэх зориулалттай нэгдмэл системийн барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж төрийн өмчид байна.

11 дүгээр зүйл.Иргэний нисэхийн багц дүрэм

11.1.Иргэний нисэхийн үйл ажиллагааг Монгол Улсын олон улсын гэрээ, хэлэлцээрт нийцүүлэн зохицуулахдаа Иргэний нисэхийн багц дүрмийг баримтална.

11.2.Иргэний нисэхийн багц дүрмээр дараахь үйл ажиллагааг зохицуулна:

11.2.1.Монгол Улсад агаарын хөлгийг бүртгэх;

11.2.2.нислэгт тэнцэх чадварын гэрчилгээ олгох;

11.2.3.агаарын хөлөг, түүний эд ангиудын үйлчилгээ засварын газар, нисэхийн үйлчилгээний байгууллагад үзлэг, шалгалт хийх, тэдгээрт нэвтрэх;

11.2.4.нисэхийн салбарт гэрээгээр ажил гүйцэтгүүлэх, нислэгийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор холбогдох байгууллагатай хамтран ажиллах, агаарын хөлгийн үзлэг, шалгалт хийх эрх олгох; ([safety](#))

11.2.5.Монгол Улсын хилээр агаарын хөлөг нэвтрэх, аэродромд буух, хөөрөх, түүнчлэн Монгол Улсын агаарын зайд нислэг үйлдэх, нислэгийн хөдөлгөөн удирдах;

11.2.6.агаарын хөлгийг зорчигч, тээш, ачаа тээвэрлэх болон бусад зориулалтаар ашиглах;

11.2.7.иргэний нисэхэд навигацийн хэрэгслийг ашиглах явцад гарч болох сөрөг нөлөөг багасгах, тийм нөлөөллөөс болон агаарын хөлөгт аюул учрахаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор тоног төхөөрөмж, гэрэл, дохиог суурилуулах, ашиглах;

11.2.8.агаарын навигацийн аюулгүй ажиллагаа, үр өгөөж, зохицуулалтыг хангах, агаарын хөлөг болон зорчигч, эд зүйлсийн аюулгүй байдлыг хангах, учирч болзошгүй аюулаас урьдчилан сэргийлэх;

11.2.9.нислэгийг цаг уурын мэдээгээр хангах байгууллагыг гэрчилгээжүүлэх;

11.2.10.агаарын хөлөгтэй харилцах холбоо, дохиог ашиглах;

11.2.11.Монгол Улсын агаарын зайн хориотой бүсэд нислэг үйлдэх;

11.2.12.иргэний нисэхийн холбогдолтой бүх төрлийн гэрчилгээ, үнэмлэх болон бусад баримт бичгийн загварыг тодорхойлох, тэдгээрийг олгох, үйлчлэлийг нь түр зогсоох, хураах, хадгалах;

11.2.13.нислэг, түүний үйл ажиллагаанд оролцогч ажилтнуудын ажлын цагийг хуваарилах;

11.2.14.иргэний нисэхийн төлбөртэй үйлчилгээний төрөл, төлбөрийн хэмжээ, үйлчилгээний орлогыг зарцуулах журмыг тогтоох;

11.2.15.Монгол Улсын агаарын зайд нислэг үйлдэх агаарын хөлөгт дуу чимээний хязгаарлалт тогтоох.

12 дугаар зүйл.Онц болон дайны байдлын үеийн зохицуулалт

12.1. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт онц болон дайны байдал зарласан **буюу** гамшиг, аюулт үзэгдэл, осол үүссэн үед иргэний нисэхийн үйл ажиллагааг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу зохицуулна. [эсхүл гэж засах](#)

13 дугаар зүйл.Иргэний нисэхийн үйл ажиллагаа эрхлэхэд олгох тусгай зөвшөөрөл

13.1.Иргэн, аж ахуйн нэгж иргэний нисэхийн дараахь үйл ажиллагаанд тусгай зөвшөөрөл авна:

13.1.1.агаарын хөлгөөр нислэгийн үйл ажиллагаа эрхлэх;

13.1.2.аэродром, нисэх буудлын үйлчилгээ эрхлэх;

13.1.3.агаарын хөлгийн засвар, үйлчилгээ хийх.

13.2.Энэ хуулийн 13.1-д заасан тусгай зөвшөөрлийг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага Иргэний нисэхийн багц дүрмийн дагуу олгоно.

14 дүгээр зүйл.Иргэний нисэхэд гадаад хэл хэрэглэх

14.1.Иргэний нисэхэд ашиглах техник, технологийн баримт бичгийг англи, орос хэл дээр хэрэглэж болно.

14.2.Монгол Улсын агаарын зайд нислэгийг англи хэл дээр удирдаж болно.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ ИРГЭНИЙ АГААРЫН ХӨЛӨГ

15 дугаар зүйл.Иргэний агаарын хөлгийн **нислэгт тэнцэх чадвар**

~~15.1.Иргэний агаарын хөлгийг Монгол Улсад бүтээх, түүнд өөрчлөлт, сайжруулалт хийх ажлыг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрөлтэй гүйцэтгэнэ.~~

15.2.Гадаад улсад үйлдвэрлэгдсэн агаарын хөлөг /**маяг**/-ийг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас хүлээн зөвшөөрсөн тохиолдолд уг агаарын хөлгийг Монгол Улсад иргэний нислэг үйлдэх зорилгоор ашиглахыг зөвшөөрнө.

16 дугаар зүйл.Иргэний агаарын хөлгийг бүртгэх, бүртгэлээс хасах

16.1.Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь өөрийн өмчлөлд байгаа иргэний агаарын хөлгийг гадаад улсад бүртгүүлээгүй бол Монгол Улсын бүртгэлд бүртгүүлж үндэсний таних тэмдэг, бүртгэлийн гэрчилгээ авна.

16.2.Иргэний агаарын хөлгийг ашиглалтаас хассан, гадаад улсад шилжүүлсэн тохиолдолд улсын бүртгэлээс хасна.

16.3.Иргэний агаарын хөлгийг улсын бүртгэлд бүртгэх, бүртгэлээс хасах үйл ажиллагааг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага эрхлэн гүйцэтгэнэ.

16.4.Монгол Улсад бүртгэлтэй агаарын хөлгийг **даатгуулна**. [Даатгалын төрөл нь тодорхойгүй](#)

17 дугаар зүйл.Иргэний агаарын хөлгийн баг

17.1.Иргэний агаарын хөлгийн баг нь нисэх баг, багийн бусад гишүүдээс бүрдэнэ.

17.2.Монгол Улсын иргэний агаарын хөлгийн нисэх баг нь иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас тогтоосон бүрэлдэхүүнтэй байна. [\(Нисэх багийн бүрэлдэхүүнийг үйлдвэрлэгчийн нислэгийн заавраар тогтоодог\)](#)

17.3.Монгол Улсын иргэний агаарын хөлгийн нисэх багийн бүрэлдэхүүнд гадаад улсын иргэн байж болно.

17.4.Нислэгийн үед агаарын хөлгийн бүхээгт байгаа хөлгийн үйлчлэгч, нислэгтэй холбогдох үйл ажиллагаа явуулах бусад ажилтнууд нь хөлгийн багийн бусад гишүүнд хамаарна. [тодорхойлолтод ордог](#)

17.5.**Бүрэн бус бүрэлдэхүүнтэй нисэх баг нислэг үйлдэхийг хориглоно.**

18 дугаар зүйл. Иргэний агаарын хөлгийн даргын бүрэн эрх

18.1. Нислэг үйлдэх, нислэгийн аюулгүй ажиллагааг хангах, түүнчлэн зорчигчдын амь нас, эд хөрөнгийг хамгаалах зорилгоор хөлгийн даргаас өгсөн үүргийг **агаарын хөлгийн бүхээгт байгаа** хөлгийн багийн гишүүн болон зорчигч биелүүлэх үүрэгтэй.

18.2. Иргэний агаарын хөлгийн дарга нь дор дурьдсан бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

18.2.1. агаарын хөлөг болон түүний **бүхээгт байгаа хүмүүсийн аюулгүй байдлыг** хангах; [\(safety\)](#)

18.2.2. агаарын хөлгийг хөөргөх, буулгах, нислэг үйлдэх, нислэгийг үргэлжлүүлэх, түүнчлэн агаарын хөлгийн аргагүйдсэн буулт хийх талаар эцсийн шийдвэр гаргах;

18.2.3. **нислэгийн аюулгүй байдалд** илт аюул тулгарсан тохиолдолд агаарын хөлөг болон түүний бүхээгт байгаа хүмүүсийн амь насыг аврах зорилгоор нислэгийн төлөвлөгөө болон **нислэгийн удирдагчийн** өгснөөс өөр шийдвэр гаргах; [\(safety; Air traffic controller буюу нислэгийн хөдөлгөөний зохицуулагчийг “нислэгийн удирдагч” гэж тодорхойлсон нь хор үршигтай\)](#)

18.2.4. нислэгийн үед агаарын хөлөгт дэг журам сахиулах, **нислэгийн аюулгүй байдалд** шууд заналхийлж байгаа этгээдийн үйлдлийг **таслан зогсоох** боломжтой бүх арга хэмжээ авах; [\(safety, хөлгийн дарга ийм үйлдэлд оролцохыг конвенциор хориглодог тул “Багийн гишүүд нь нислэгийн аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлж болох үйлдэл гаргасан, гаргахыг завдсан зорчигчийн үйлдлийг таслан зогсооход чиглэсэн арга хэмжээ авах үүрэгтэй” \(Токуо кон. article 6\) гэж өөрчлөх](#)

18.2.5. нислэгийг хэвийн үргэлжлүүлэх боломжгүй онцгой тохиолдлын талаар нислэгийн удирдагчид нэн даруй мэдэгдэх. [Air traffic controller буюу нислэгийн хөдөлгөөний зохицуулагчийг “нислэгийн удирдагч” гэж тодорхойлсон нь хор уршигтай](#)

18.3. Агаарын хөлөгт аюул учирсан тохиолдолд хөлгийн дарга нь зорчигчдын амь насыг аврах боломжтой бүх арга хэмжээг авсан нөхцөлд агаарын хөлгийг орхиж болно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ АЭРОДРОМ

19 дүгээр зүйл.Аэродром байгуулах

19.1.Аэродром байгуулах, ашиглах, үйл ажиллагааг нь зогсоох, түүнчлэн улсын бүртгэлд бүртгэх, гэрчилгээ олгох, бүртгэлээс хасах, түр аэродром ашиглах журмыг Иргэний нисэхийн багц дүрмээр зохицуулна.

19.2.Улсын бүртгэлд бүртгүүлэхгүйгээр тогтмол үйл ажиллагаатай аэродром ашиглахыг хориглоно.

20 дугаар зүйл.Аэродром орчмын аюулгүйн бүс

20.1.Нислэгийн аюулгүй ажиллагааг хангах шаардлагын үүднээс иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага харьяалах сум, дүүргийн Засаг даргатай хамтарч аэродром орчмын аюулгүйн бүсийг тогтооно. [Төрийн захиргааны байгууллагын үүрэг биш тул “Аэродромын үйл ажиллагаа эрхлэгч нь нислэгийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор харьяа аймаг, хот, сумын Засаг даргатай хамтарч аэродром орчмын аюулгүйн бүсийг тогтооно” гэж өөрчлөх](#)

20.2.Аюулгүйн бүсийн нутаг дэвсгэрийн ашиглалттай холбогдсон асуудлыг Иргэний нисэхийн багц дүрмээр зохицуулна. [ИНД-д ийм зохицуулалт байхгүй](#)

21 дүгээр зүйл.Аэродромын дохио, тэмдэг

21.1.Агаарын хөлөг хөөрөх, буух, явгалах үед агаарын хөлгийн баг чиг баримжаагаа тогтооход зориулсан аюулгүй байдлын дохио, тэмдгийг Иргэний нисэхийн багц дүрэмд заасны дагуу аэродром, түүний орчинд байрлуулна. [\(safety “ул харааны туслах хэрэгсэл, тэмдэглэгээ” гэж өөрчлөх\)](#)

21.2.Аэродром орчмын дэвсгэр газарт энэ хуулийн 21.1-д заасан дохио, тэмдэгтэй ижил төстэй зүйл байрлуулахыг хориглоно.

22 дугаар зүйл.Барилга байгууламж дээрх дохио, тэмдэг

22.1.Барилга байгууламж өмчлөгч буюу эзэмшигч нь агаарын хөлгийн нислэгийн аюулгүй ажиллагааг хангах зорилгоор уг барилга байгууламж дээр аюулгүй байдлын дохио, тэмдгийг Иргэний нисэхийн багц дүрэмд заасны дагуу байрлуулна. [\(safety “ул харааны туслах хэрэгсэл, тэмдэглэгээ” гэж өөрчлөх\)](#)

ТАВДУГААР БҮЛЭГ АГААРЫН ХӨЛГИЙН НИСЛЭГ

23 дугаар зүйл. Нислэг үйлдэх

23.1. Агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэхэд дараахь шаардлагыг хангасан байна:

23.1.1. агаарын хөлөг болон агаарын хөлгийн баг нь Иргэний нисэхийн багц дүрэмд заасны дагуу нислэгт бэлтгэгдэж, нислэг үйлдэх зөвшөөрөл авсан байх;

23.1.2. тухайн төрлийн агаарын хөлгийг нисгэх эрх бүхий нисэх багтай байх;

23.1.3. нислэг үйлдэх агаарын хөлөг нь агаарын хөлгийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ, нислэгт тэнцэх чадварын гэрчилгээ, **хөлгийн дотоод бүртгэл**, радио станцыг ашиглах зөвшөөрөл зэрэг баримт бичгийг бүрдүүлсэн байх. ([Бүртгэлийн дэвтэр болгож засах](#))

23.2. Энэ хуулийн 23.1.2, 23.1.3 дахь заалт нь хэт хөнгөн агаарын хөлөг, агаарын бөмбөлөг болон агаарын хөлгийн загвар /модель/-ын нислэгт хамаарахгүй. ([ИНД-21, 47, 91, 103, 115, 148-тай зөрчилдсөн заалт](#))

24 дүгээр зүйл. Нислэгийн хөдөлгөөний зохицуулалт

24.1. Монгол Улсын агаарын зайд агаарын хөлгийн нислэгийн хөдөлгөөн удирдах үйлчилгээг иргэний нисэхийн Нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээний алба гүйцэтгэнэ.

24.2. Монгол Улсын агаарын зайд үйлдэх нислэгийн хоорондын аюулгүйн зай, агаарын зам, түүний өргөн, өндөр нь олон улсын стандартад нийцсэн байна.

24.3. Монгол Улсын агаарын зайд нислэг үйлдэх замыг холбоо, навигацийн төхөөрөмжөөр **нислэгийн аюулгүй байдлыг** хангах түвшинд тоногдсон байна. ([safety](#))

24.4. Монгол Улсын хил нэвтэрч нислэг үйлдэх зөвшөөрлийг иргэний нисэхийн Нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээний албанаас авна.

24.5. Монгол Улсын агаарын зайд нислэг үйлдэх болон улсын хилийг агаарын хаалгаар нэвтрэн өнгөрөх журмыг зөрчсөн, түүнчлэн эрх бүхий байгууллагын зохих зөвшөөрөлгүй улсын хил нэвтэрсэн агаарын хөлгийг **зөрчил гаргасан агаарын хөлөг** гэж үзнэ. [Зөрчил гаргасан агаарын хөлгийг дутуу тодорхойлсон тул Чикагогийн конвенцид нийцүүлэн дараах байдлаар өөрчлөх:](#)

1.1. Дараах агаарын хөлгийг зөрчил гаргасан агаарын хөлөг гэж үзнэ: [ANS 7.007, Annex 2](#)

1.1.1. ажиглалтын төхөөрөмж ашиглан зөв таньж тогтоогдоогүй байдалтай Монгол Улсын агаарын зайд нэвтэрсэн; [Doc 9433 1.2.1.a](#)

1.1.2. Монгол Улсын агаарын зайд агаарын навигацийн үйлчилгээний байгууллагын зөвшөөрөлгүй нэвтэрсэн; [Doc 9433 1.2.1.a](#)

1.1.3. Монгол Улсын агаарын зайд зөвшөөрөлд зааснаас өөр орох цэгээр нэвтэрсэн; [Doc 9433 1.2.2.b](#)

1.1.4. цэргийн үйл ажиллагааны болон хязгаарлалттай бүсэд зөвшөөрөлгүй нэвтэрсэн; [Doc 9433 1.2.1.b](#)

1.1.5. хяналттай агаарын зайд агаарын навигацийн үйлчилгээний байгууллагын зөвшөөрөлгүй нислэг үйлдсэн;

1.1.6. бусад агаарын хөлөгт аюул учруулж байгаа; [Doc 9433 1.2.2.c](#)

1.1.7. нислэгийн төлөвлөгөөнд заасан, эсхүл агаарын навигацгийн үйлчилгээний байгууллагын зөвшөөрсөн замаас хүндэтгэх шалгаангүйгээр хазайсан. [Doc 9433 1.2.1.c](#)

1.1.8. тухайн улсын хууль болон Чикагогийн конвенцийг зөрчин хууль бус бараа, эсхүл этгээдийг тээвэрлэж байгаа гэж сэжиглэгдсэн. [Doc 9433 1.2.1.d](#)

24.6. Нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээний алба энэ хуулийн 24.5-д заасан агаарын хөлгийн тухай Монгол Улсын агаарын зайд аюулгүй байдлыг хангах эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэж, агаарын хөлгийн нисэх багт зөрчлөө нэн даруй зогсоох буюу заасан газар хөлгөө буулгах шаардлага тавина. [\(safety\)](#)

25 дугаар зүйл. Хот, тосгон дээгүүр нислэг үйлдэх

25.1. Агаарын хөлгөөр хот, тосгон дээгүүр нислэг үйлдэхдээ нислэгийг хэвийн үргэлжлүүлэх боломжгүй болсон тохиолдолд тухайн хот, тосгоны нутаг дэвсгэрийн гадна буюу ойролцоох аэродромд буух боломжтой өндөрт гүйцэтгэнэ. [эсхүл гэж засах](#)

25.2. Хот, тосгон дээгүүр агаарын хөлгөөр сургалт, туршилт болон уран жолоодлогын нислэг үйлдэхийг хориглоно.

25.3. Иргэний агаарын хөлгөөр Монгол Улсын хот, тосгон дээгүүр 1-тэй тэнцүү буюу түүнээс их нислэгийн Мах-ын тоотой хурдаар нислэг үйлдэхийг хориглоно. [эсхүл гэж засах](#)

26 дугаар зүйл. Агаарын зайн аюулгүй байдлыг хангах [\(safety\)](#)

26.1. Монгол Улсын иргэний нисэхийн зориулалтаар ашиглаж буй агаарын зай болон агаарын замд буудлага, дэлбэлэлт хийх, пуужин харвах зэргээр нислэгт аюул учруулж болзошгүй үйл ажиллагаа явуулахад иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас зөвшөөрөл авна.

26.2. Улсыг агаарын довтолгооноос хамгаалах зорилгоор байлдааны пуужин харвах, буудлага үйлдэхэд энэ хуулийн 26.1 дэх заалт хамаарахгүй.

27 дугаар зүйл. Нислэгийг цаг уурын мэдээгээр хангах

/Энэ зүйлийг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

28 дугаар зүйл. Нийтийн холбооны хэрэгсэл ашиглах

28.1. Нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээнд зориулсан холбоо ашиглалтгүй болсон тохиолдолд нислэгийн аюулгүй ажиллагааг хангах, нислэгийн хөдөлгөөн удирдах хойшлуулшгүй ажиллагаатай холбогдсон мэдээллийг нийтийн холбооны бүх төрлийн хэрэгслээр тэргүүн ээлжинд саадгүй дамжуулна.

29 дүгээр зүйл. Агаарын хөлөгт тусламж үзүүлэх

29.1. Аюулд нэрвэгдсэн болон аюул тулгарсан иргэний агаарын хөлгийг авран туслах, эрж хайх үйл ажиллагааг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь тухайн агаарын хөлөг эзэмшигч болон онцгой байдлын байгууллагатай хамтран тусгайлан бэлтгэгдсэн бие бүрэлдэхүүн, хүч, техник хэрэгсэл ашиглан гүйцэтгэнэ.

29.2. Нутгийн захиргааны байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэд аюулд нэрвэгдсэн агаарын хөлгийн талаар өөрт мэдэгдсэн мэдээ сэлтийг зохих байгууллагад нэн даруй мэдээлэх, хүмүүсийн амь насыг аврах, тэдэнд эмнэлгийн болон бусад зайлшгүй тусламж үзүүлэх, түүнчлэн агаарын хөлөг, түүний баримт бичгийг хамгаалалтад авах үүрэгтэй.

29.3. Агаарын хөлөгт аюул тулгарсан, эсхүл аюулд нэрвэгдсэн тохиолдолд зорчигч болон багийнханд цаг алдалгүй мэдэгдэх зорилгоор хөлгийг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас тогтоосон жагсаалтын дагуу түгшүүр, аюулын тухай анхааруулсан дохионы хэрэгслээр тоногдсон байна. (1. аюулд нэрвэгдсэн болон аюул тулгарсан агаарын хөлгийн тодорхойлолт нь байхгүй. 2. Агаарын хөлгийн тоноглолыг үйлдвэрлэгчийн заавраар тогтоодог тул энэ заалт буруу)

29.4. Аюул тулгарсан буюу аюулд нэрвэгдсэн агаарын хөлгийг эрж хайх, авран туслах болон осол, сүйрлийн үр дагаврыг арилгахтай холбогдсон зардлыг тухайн агаарын хөлгийг эзэмшигчээр нөхөн төлүүлж болно. эсхүл гэж засах

29.5. Монгол Улсын агаарын хөлөг гадаад улсын нутагт нислэг үйлдэх үед аюул тулгарсан буюу аюулд нэрвэгдсэн тохиолдолд түүний зорчигч болон багийнхныг эрэн хайх, авран туслах ажилд тухайн улсад тогтоосон журам, олон улсын эрх зүйн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчим, хэм хэмжээг дагаж мөрдөнө. эсхүл гэж засах

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ ОЛОН УЛСЫН НИСЛЭГ

30 дугаар зүйл. Олон улсын нислэг үйлдэх зөвшөөрөл, даатгал

30.1. Монгол Улсын болон гадаад улсын агаарын хөлөг нь иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын зөвшөөрлийн үндсэн дээр олон улсын нислэг үйлдэнэ.

30.2. Монгол Улсын агаарын зайд нислэг үйлдэх гадаад улсын агаарын хөлөг нь гуравдагч этгээдэд учирч болзошгүй хохирлыг хариуцах баталгаа бүхий даатгалтай байна.

30.3. Гадаад улсын иргэний нисэхийн байгууллага, иргэн нь Монгол Улсын агаарын зайд олон улсын нислэг үйлдэх агаарын хөлгийн таних тэмдэг болон нислэгтэй холбогдох бусад мэдээллийг иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад урьдчилан мэдэгдэнэ.

31 дүгээр зүйл. Олон улсын агаарын зам, нисэх буудал

31.1. Гадаад улсын агаарын хөлөг нь Монгол Улсын агаарын зайд энэ хуулийн 7 дугаар зүйлд заасан эрх бүхий байгууллагаас тогтоосон агаарын замаар нислэг үйлдэнэ.

31.2. Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь олон улсын агаарын зам болон олон улсын нислэгт үйлчлэх нисэх буудлын жагсаалтыг баталж, тэдгээрийн үндсэн үзүүлэлтийг агаарын навигацийн мэдээллийн лавлахад тусгасан байна.

31.3. Олон улсын нислэгт үйлчлэх нисэх буудалд хилийн шалган нэвтрүүлэх боомт, гааль, эрүүл ахуй, хорио цээрийн алба байрлана.

31.4. Иргэний нисэхийн болон энэ хуулийн 31.3-т заасан байгууллагууд хоорондын үйл ажиллагааг гэрээний үндсэн дээр зохицуулна.

32 дугаар зүйл. Агаарын хөлөг Монгол Улсын хилийн агаарын хаалгаар нэвтрэн орох, гарах

/Энэ зүйлийг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хүчингүй болсонд тооцсон/

33 дугаар зүйл. Гадаад улсын агаарын хөлгийн баримт бичгийг хүлээн зөвшөөрөх

33.1. Гадаад улсын агаарын хөлгийн баримт бичиг нь олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийн заалтад нийцэж байвал түүнийг Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт хүчинтэйд тооцно.

ДОЛДУГААР БҮЛЭГ ТЭЭВЭРЛЭЛТ

34 дүгээр зүйл. Зорчигч, ачаа, тээш, шуудан тээвэрлэх

34.1. Агаарын тээвэрлэгч нь Агаарын хөлгөөр тээвэр хийх нийтлэг дүрмийн шаардлагыг дагаж мөрдөнө.

34.2. Агаараар шуудан тээвэрлэх асуудал нь тээвэрлэгч болон шуудан, холбооны асуудал эрхэлсэн эрх бүхий байгууллагын хооронд байгуулсан гэрээний үндсэн дээр зохицуулагдана.

35 дугаар зүйл. Агаарын хөлгөөр аюултай ачаа тээвэрлэх

35.1. Агаарын хөлгөөр аюултай ачаа тээвэрлэх ажлыг хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас баталсан дүрмийн дагуу гүйцэтгэнэ.

36 дугаар зүйл. Зорчигчийн даатгал

36.1. Иргэний агаарын хөлгөөр зорчигч нь өөрийн амь насыг даатгуулах үүрэгтэй.
(зорчигчийн амь насыг даатгал агаарын тээвэрлэгчийн үүрэг)

37 дугаар зүйл. Иргэний агаарын хөлгийн багийн гишүүдийн даатгал

37.1. Иргэний агаарын хөлгийн багийн гишүүдийг албан үүргээ гүйцэтгэж байгаа үед тэдний амь нас, **эрүүл мэндийг** тэдгээрийг ажиллуулагч аж ахуйн нэгж, байгууллага даатгуулах үүрэгтэй.

38 дугаар зүйл. Тээвэрлэгчийн хариуцлагын даатгал

38.1. Агаарын тээвэрлэгч нь агаарын хөлгөөр зорчигчийн амь нас, эрүүл мэнд болон гуравдагч этгээдэд учруулсан хохирол, түүнчлэн зорчигчийн ачаа, тээш, шуудан алдагдах, дутах **буюу** гэмтсэн тохиолдолд нөхөн олговор олгох зориулалттай **хариуцлагын даатгалд** даатгуулна.

Энэ хуулийн 16.4, 30.2, 36, 37, 38 дугаар зүйлд даатгалын асуудал нь хоорондоо зөрчилтэйгээр орсон тул Олон улсын даатгалыг Монреалийн конвенцид нийцүүлэн, орон нутгийн даатгалын асуудлыг энэ хуульд тодорхойлж дараах байдлаар өөрчлөх:

36.1. Агаарын тээвэрлэгч нь агаарын тээврийн үйл ажиллагаанд зорчигч амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд учирч болох хохирлыг барагдуулах зорилготой дараах шаардлагыг хангасан зорчигчийн өмнө хүлээх хариуцлагын даатгалтай байх үүрэгтэй. (passenger liability)

36.1.1. олон улсын агаарын тээврийн үйл ажиллагаанд зорчигч амь насаа алдах, хүнд гэмтэл авах, эсхүл ачаа, тээш, шуудан гэмтэх, алдагдах тохиолдолд Монреалийн конвенцийг дагаж мөрдөх; [Монреалийн конвенци 135 улс](#)

36.1.2. орон нутгийн агаарын тээврийн үйл ажиллагаа гүйцэтгэж байгаа тээвэрлэгчийн хариуцлагын хязгаар нь Монреалийн конвенцид 36.1.1-д заасан нөхөн олговрын 25 хувиас доошгүй хэмжээтэй байх;

36.1.3. агаарын хөлгийн ослын улмаас зорчигч нас барсан, эсхүл хүнд гэмтсэн тохиолдолд агаарын тээвэрлэгч энэ хуулийн 36.1.1, эсхүл 36.1.2-т заасан нөхөн олговрын 15-аас багагүй хувийг үл маргах журмаар, тухайн ослын хохирогчийг таньж тогтоосноос хойш 15 хоногийн дотор урьдчилан төлөх. [\(EC\) No 2027/97](#)

36.2. Агаарын тээвэрлэгч нь агаарын хөлгийн үйл ажиллагаанаас гуравдагч этгээдийн амь нас, эд хөрөнгөд учирч болох хохирлыг барагдуулах зорилготой гуравдагч этгээдийн өмнө хүлээх хариуцлагын даатгалтай байх үүрэгтэй. [third party liability](#)

36.3. Агаарын хөлгөөр үйл ажиллагаа эрхлэгч нь албан үүргээ гүйцэтгэж байгаа агаарын хөлгийн багийн гишүүд амь насаа алдах, эсхүл хүнд гэмтэл авах тохиолдолд учирч болох хохирлыг барагдуулах зорилгоор даатгуулсан байх үүрэгтэй.

36.4. Энэ зүйлд заасан даатгалын бодлого, эсхүл Сайдын баталсан агаарын тээвэрлэгчийн даатгалын төлөвлөгөөний дагуу олгох нөхөн олговор нь агаарын хөлгийн техник үйлчилгээ, үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй хохирлыг барагдуулахад хүрэлцээтэй байх ёстой. [§901.h](#)

36.5. Агаарын тээвэрлэгч нь тээвэрлэлтийн гэрээний нөхцөлийг гэрээ байгуулахаас өмнө зорчигчид танилцуулсан байх үүрэгтэй.

НАЙМДУГААР БҮЛЭГ

ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГААНЫ ЗОХИЦУУЛАЛТ

[\(safety + security\)](#)

/Энэ бүлгийн гарчигт 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт орсон/

39 дүгээр зүйл. Нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах

39.1. Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь нисэхийн аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн нисэхийн аюулгүй байдлын үндэсний хөтөлбөртэй байна.

39.2. Орон нутгийн болон олон улсын нислэгийн тээвэрлэгч, үйлчлэгч байгууллага нь иргэний нисэхийн үйл ажиллагааг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоход шаардлагатай бүх арга хэмжээг Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу авч хэрэгжүүлнэ.

39¹ дүгээр зүйл. Нисэхийн ажилтны мэргэжлийн үнэмлэх

39¹.1. Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь иргэний нисэхийн ажилтанд мэргэжлийн үнэмлэх, эрүүл мэндийн гэрчилгээ олгоно. Үнэмлэх, гэрчилгээ олгох журмыг Иргэний нисэхийн багц дүрмээр тогтооно.

39² дугаар зүйл.Нислэгт тэнцэх чадварын гэрчилгээ

39².1.Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь Монгол Улсад бүртгэлтэй иргэний агаарын хөлөгт нислэгт тэнцэх чадварын гэрчилгээ олгоно. Гэрчилгээнд тухайн агаарын хөлгийн ашиглалтын төрөл, гэрчилгээний хугацаа болон аюулгүй ажиллагаанд шаардлагатай бусад нөхцөл, хязгаарлалт, мэдээлэл зэргийг тусгана.

39³ дугаар зүйл.Агаарын тээвэрлэгчийн гэрчилгээ

39³.1.Энэ хуулийн 13.1.1-д заасан агаарын хөлгөөр арилжааны нислэгийн үйл ажиллагаа эрхлэх **аж ахуйн нэгж, байгууллага** энэ хууль болон холбогдох дүрэм, журмын шаардлагыг хангасан тохиолдолд иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага агаарын тээвэрлэгчийн гэрчилгээ олгоно. [Агаарын тээвэрлэгчийн гэрчилгээг тухайн улсын иргэнд олгодог тул “Дарга Энэ хууль болон холбогдох иргэний нисэхийн дүрмийн шаардлага хангасан Монгол Улсын иргэнд агаарын тээврийн үйл ажиллагаа эрхлэх дараах гэрчилгээг олгож болно” \(§604.а\) гэж өөрчлөх](#)

39⁴ дүгээр зүйл.Агаарын тээвэрлэгчийн үүрэг

39⁴.1.Агаарын тээвэрлэгч нь нислэгийн үйл ажиллагааны болон агаарын хөлгийн нислэгт тэнцэх чадварын шаардлагад нийцсэн заавар, журам боловсруулж мөрдөх, холбогдох дүрэм, журмын дагуу нийтийн ашиг сонирхолд нийцсэн, найдвартай үйлчилгээ үзүүлэх үүрэгтэй.

40 дүгээр зүйл.Агаарын хөлгийн баг, зорчигчийн бие болон тээшинд үзлэг хийх

40.1.Нислэгийн аюулгүй ажиллагааг хангах, агаарын хөлгийн багийн гишүүд, зорчигчдын амь нас, эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор агаарын хөлгийн багийн гишүүн, зорчигчийн бие болон тээшинд агаарын тээвэрлэгч **буюу** эрх бүхий байгууллага иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журмын дагуу үзлэг хийнэ. [эсхүл гэж өөрчлөх](#)

40.2.Зорчигч үзлэг хийлгэхээс татгалзвал агаарын хөлгөөр тээвэрлэх гэрээг **цуцална**. [Агаарын тээвэрлэгчийн гэрээг хамгаалалтын ажилтан цуцлах эрхгүй тул “Аюулгүйн үзлэг хийлгэхээс татгалзсан этгээдийг аюулгүйн үзлэгийн дараах бүсэд нэвтрүүлэхийг хориглоно” гэж өөрчлөх](#)

ЕСДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИСЛЭГ-ТЕХНИКИЙН ОСОЛ, ЗӨРЧЛИЙГ ШИНЖЛЭН ШАЛГАХ

41 дүгээр зүйл.Нислэг-техникийн осол, зөрчлийн тухай ойлголт

41.1.**Нислэг-техник**ийн осол, зөрчил гэдгийг Чикагогийн конвенцийн 13 дугаар хавсралтад зааснаар ойлгож хэрэглэнэ. [Чикагогийн конвенцийн шаардлагын дагуу агаарын хөлгийн осол, зөрчил гэж 28 хэсэгт засах шаардлагатай](#)

42 дугаар зүйл.Нислэг-техникийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах үйл ажиллагаа

42.1.**Нислэг-техник**ийн осол, зөрчил болон **нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийн урьдчилсан нөхцөл үүссэн тухай асуудлыг шинжлэн шалгах, ангилах, бүртгэх ажиллагааг **Нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах алба гүйцэтгэнэ.

42.2. **Нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах албыг Ерөнхий шинжээч удирдана.

42.3. Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр гарсан **нислэг-техник**ийн хэрэг зөрчлийн газарт Ерөнхий шинжээч өөрийн бүрэн хяналтыг тогтооно.

42.4. Ерөнхий шинжээч нь **нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийн шалтгааныг тогтоох, шинжлэн шалгах ажиллагаанд шаардлагатай гэж үзвэл дотоод, гадаадын мэргэжлийн хүмүүсийг оролцуулж болно.

42.5. **Нислэг-техник**ийн осол, зөрчил Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр гарсан тохиолдолд иргэд, нутгийн захиргааны болон цагдаагийн байгууллага, зэвсэгт хүчний салбар ангиуд энэ хуулийн 29 дүгээр зүйлийн заалтуудыг биелүүлэхээс гадна **нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах байгууллагад үйл ажиллагаагаа явуулахад нь шаардагдах туслалцааг цаг тухайд нь үзүүлэх үүрэгтэй.

42.6. Монгол Улсын бүртгэлтэй агаарын хөлөгт тус улсын хилийн гадна **нислэг-техник**ийн осол, зөрчил тохиолдсон бол уг осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах үйл ажиллагааг олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийн заалтын дагуу явуулах бөгөөд Монгол Улсын талаас шинжлэн шалгах үйл ажиллагааг **Нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах алба иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран гүйцэтгэнэ.

43 дугаар зүйл. **Нислэг-техникийн хэргийг шинжлэн шалгах улсын **байцаагч**, түүний бүрэн эрх**

43.1. */Энэ хэсгийг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/*

43.2. **Нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийн шинжээч нь дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

43.2.1. **нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийн шалтгааныг үнэн зөвөөр шалган тогтоох;

43.2.2. Чикагогийн конвенцийн 13 дугаар Хавсралт болон **Нислэг-техник**ийн осол, зөрчлийг шинжлэн шалгах албаны дүрэмд заасан үйл ажиллагаа явуулах;

43.2.3. өөрийн гаргасан шийдвэр, дүгнэлтийн үнэн зөвийг хариуцах;

43.2.4. */Энэ заалтыг 2001 оны 12 дугаар сарын 6-ны өдрийн хуулиар хассан/*

43.2.5. хууль тогтоомжоор тогтоосон бусад бүрэн эрх.

43.3. **Нислэг-техник**ийн осол зөрчлийн шинжээч дор дурдсан эрхтэй:

43.3.1. **нислэг-техник**ийн осол, зөрчил гарсан газарт саадгүй нэвтрэх, осол, зөрчлийн газрыг хамгаалах арга хэмжээ авах асуудлыг холбогдох эрх бүхий байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлэх

43.3.2. албан үүргээ гүйцэтгэхдээ иргэний нисэхэд хамаарах бүх объект, барилга байгууламжид саадгүй нэвтрэх;

43.3.3. шинжлэн шалгах ажилд шаардагдах мэдээ, судалгаа, тодорхойлолт, бусад бичиг баримтыг холбогдох этгээдээс шаардан гаргуулж авах;

43.3.4.шаардлагатай үед холбооны хэрэгслийг тэргүүн ээлжинд ашиглах;

43.3.5.онцлох тэмдэг хэрэглэх, байгалийн хүнд нөхцөлд ажиллахад шаардагдах хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангагдах;

43.3.6.хууль тогтоомжоор олгосон бусад эрх.

АРАВДУГААР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

44 дүгээр зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

44.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

44.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

Энэ хуульд дараах нийтлэг алдаанууд өргөн байна:

- Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын Загвар хуулийг баримтлаагүй тул хуулийн бүтэц, уялдаа, агуулга ойлгомжгүй;
- ИНЕГ-ын бүтэц тодорхойгүй;
- ИНЕГ-ын даргын эрх үүрэг тодорхойгүй;
- ИНЕГ-ын даргын дүрмийг албадан хэрэгжүүлэх механизм тусгагдаагүй;
- Аюулгүйн хамгаалалтын байгууллагын эрх үүрэг, нэгж тодорхойгүй;
- Даатгалын асуудал тодорхойгүй;
- Чикогагийн конвенцийн дагуу боловсруулж, Сайдын баталсан ИНД-тэй зөрчилдсөн заалт олон орсон;
- Зөрчил гаргасан агаарын хөлөг, аюулд нэрвэгдсэн, аюул тулгарсан агаарын хөлгийн тодорхойлолтууд ойлгомжгүй;
- “эсхүл”-ийн оронд “буюу” гэж буруу хэрэглэсэн;
- Нэр томьёоны тодорхойлолтууд нь Чикогагийн конвенцийн шаардлага хангадаггүй.

“Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1.3 дахь заалтад заасан **“хуулийн үзэл баримтлалыг бүхэлд нь өөрчлөхөд хүргэсэн нэмэлт, өөрчлөлт орох бол”**, мөн зүйлийн 25.1.4 дэх заалтад заасан **“тухайн хуулиар зохицуулж байгаа нийгмийн харилцааны төлөв байдал, агуулгад ихээхэн өөрчлөлт гарч, түүнтэй уялдуулан хуулийг шинэчлэн батлах шаардлагатай болсон”** бол хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулна гэж заасантай нийцэж байгаа тул хуулийн төслийг **хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл хэлбэрээр боловсруулах нь зүйтэй байна”** гэж Иргэний нисэхийн тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээний тайланд тусгасан.